EŔIJETATIK

MANARI

JUAN ETOŔI

Lengo astian egon zan emen Garamendi taŕ Kandida abeŕtzale zintzua.

—Logroño'ra juan da Gonzalez'taŕ Elbire andrea.

—Bilbao'tik etoŕi zan Usaola'taŕ Kepa abeŕtzale zintzua.

—Bartzelona'tik, Perez'taŕ Imanol.

—Zornotza'ra juan zan Baŕenetxea'taŕ Polentzi abade jauna.

—Gernika'tik etoŕi zan Rui-Wamba'taŕ Pilomen.

EZKONTZA

Laster ezxortzen dira Artzubi'ko Agiŕe'taŕ Genobebe neskatila ta Teleŕija'ko Bernaola'taŕ Danel mutila. Geure zorijonak auŕeztik, gaste zintzo bijaŕ.

GEIXORIK

Ikabaltzeta'taŕ Nikola mutila, egunokaz geixorik dago. Albait ariñen osatuko al-da ba.

LUGIÑAK

Egunokaz, ainbat lagun ikusten da soloetan bizkor-bizkor biaŕian dabiltzala. Lusagaŕ edo patatia, eŕemolatxa, poŕu ta abaŕ ereiteko luŕak gertetan diardue.

IGALIJAK

Auŕten, igali-zugatzak, aspaldijon izan diran eurite ta otzak gaitik edo, loria atzera samaŕ dakaŕe. Antza danez baña, igazitako urtian baño lora geijago ekaŕiko dabe. Igadija be, geijago izango alda ba. Zaliok ames dagigu ta.

ARIÑEKETA

Gaur, igandez, Bilbotaŕ Txiŕindulari-Batzak eralduriko ariñeketa egingo da. Ariñeketa au, emeko Artzubijan asi ta Urkiola'ra igotia izango da. Txiŕindulari onenak etoŕiko el-dira; ta origaitik jentia pozik dago ikusteko. Onenak etoŕita be, bide onek neurtuko dituz mutilok... Eta aldatz guztija igarotakuan, geijago gurean eztira izango...

EDUŔ-KIROLEAN

Igaro dan astelen aŕatsaldian, Bilbo'ko ta emeko neskatil batzuk Saibi mendi edeŕian eduŕ-kirolean ibili ziran. Eguraldi aŕgi ta edeŕaz eduŕa aro-oneko zan; eta guztijak pozik jolastu ziran. Santurde'taŕ Karmele ta Lete'taŕ Lone euzkel-ixendun emeko neskatilak kirol onetan eŕtza atara eben; edeŕtoen egiñ eben eta. Bilbo'ko neskok onen ondorako etziran ezer; bilduŕtu egiten ziran da.

TXANTELETIA

Garizuman, beti lez, txantela aŕtu biar dala-ta, egunokaz, sutondoetan bada Kristiñau-Ikasbidia ikasi biaŕa. Dakijanak auznartzen eta eztakijanak ikasten, zintzo diarfugu danok. Gauza obiagorik eta edeŕagorik ikasi ete geinke? Ez. Kistar onak izan gura badogu nai ta ez ikasi biar dogu ba.

MAÑARIKO.

GETXO-NEGURI

BATZOKIJA

Lor txaŕa dogu eŕiko abertzaliak, ba toki egoki bat ezin zuzendurik dabiz U. B. B. agintarijak batzokija idegiteko. Batzoki bat baŕiz bear-beaŕa dogu, berau barik ezin batu gara toki egoki baten ba-ta. Ainbat gauza on egingo geunkez abeŕi onerako, ta dana geldi egon biar. Albait lasteŕen zuzenduko al-da zeozer ba. Ezta agintari jaunok aleginik ipinten eztabelako, baña emen txarto dagoz etxiak. Etxe egoki bat eŕi onetan zuzentzia ezta gauza eŕaza.

"KIRIKIÑO" (G. B.)'REN OPALMENERAKO

E. G., laurleko bi; Albitzu'taŕ Emili'k, beste laurleko bi. Bilbao'ko Euzko Gastedi'ra bialdu dodaz, eta araño juan gura eztabenak, emon neuri, geyago be pozik bidalduko neunke ta.

GARIZUMIA EDO BEŔOGEIKARUA

Urteko aldi onetan sarturik gagoz. Orain ixaten da, norberaren goguan sartu, ta geure Jaungoikuagaz bakiak egiteko aldirik egokijena. Kistaŕ euzkotaŕak kontuban euki bear dogu au, ta juan txadonetan egiten diran belguntza (mixiño) ta iñarkunetara.

Bilbao'ko Jon deunaren txadonan aste onetan euzkerazko belguntzak doguz, ta aljabena ara joatia ona be ona ixango litzake.

Eŕi onetan be elitzake txarto etoŕiko euzkerazko iñarkun (ejercicio) batzuk egitia. Nikola deunaren txadonan euki leiz. Ango txaunburu jaunari aŕen eskatzen dautsegu. Urtaro ekarten dau txonizlari bat, erderazko belguntzak egiten. Ori ondo dago, baña euzkeldunak be ainbat bixi dira eŕi onetan ta gogo (arima) bat aduke erdeldunak lez. Ia aurten txaunburu jauna, txonizlari bat ekarten ba-dozu euzkeraz txonitzak egiten, batez bere aldi onetan, eŕiko euzkeldunak txalotuko zaitube.

Irukoitztaŕak (Trinitariuak) be ainbat lekaide euzkeldun daukez. Eŕitik at bialtzen dabez euzkeraz iñarkunak egiten. Eŕijan zegaiti ez? Orduba da geure elian zeozer egiten asteko.

TORKATIKO.

ELANTXOBE'TIK

OAŔA

Eŕi onetako gizonari batez be aŕantzale guztiari oaŕtu biaŕa daukogu jakin dayen zelan biyaŕ aŕatsaldeko bostetan izango dan len izentauta dagon tokiyan au da kai edo portuko bitzabaleko bigaŕen etxean gauŕ Bloen Olandaŕ'en ola etxean (fabrikan) itxaldi samuŕ eta egokiyak. Itx-aldi onen iztuna eŕiko txaunburu jauna izango da. Beren esakaia barikuan izpaŕingi onetan argiratu zana da.

Ezaiteze bat be bertara yuan barik geratu ryatzube damutuko ba gizona ludi onetan izketa onak entzutera auzkeztuten ez dau lotsarik izan biaŕ. Ba izketa aldiyori gustiz biaŕ biaŕekua dogu batez be geuk aŕantzaliok itxaso gaizto eta txiru aren eŕdian ibili biaŕ dogun kolitzaduok.

¡Asaba zaŕak donokitik beitu eigusu biyaŕ aŕatsaldian zeuek itxiriko landarak zelan azi diran eta lagundu eiguzu zeuen adibide onetan!...

X.

GALDAKANO'TIK

EUZKEL IXENAK

Jon Imanol euzkel-ixenak ipiñi dautzoz Zabala'taŕ Jon geure adizkidiak bere semetxubari.

Guraso euzkotaŕak euren eliak daukozan ixenakaz auŕerantzian euraen seme-alabai deituko leuskijoe zuk legez Jon egingo ba'lebe, baña eŕi onetan zuk jaŕaitzen dozun bidia ¿geyenak jaŕaituten ete dabe?

Zorijonak ba Jon ta zeure emazte Imanole'ri ta loratxu edeŕ ori urte askotarako jabon daixubela gure Jaungoiko onak euzkotaŕ eredu bat urten daian.

IGANDIAN BATZAŔA

Izpaŕingi onetan agertu zan lez epala'ren ean gure Euzko Gastedija,,'n batzaŕa egingo dabe mendigoxale ta ezpa-dantza aldrak soŕtzeko.

Iñoŕbaitek esan daula goxa dala aldra onek eralduteko ta gerorako itxi biaŕ-litzakezala.

"Gaur daikeguna bijaŕko ez itxi" diño jakituriko tantotxubetan ikasi dogunak eta gerora begira egon barik ainbat lasteŕen ana asi a auŕera eruan biar dogu.

Ori dala-ta Gastedijan gaste asko batuko dirala-ta poza ta bixitasuna bai-da eŕi onetan.

GEŤUBAZ GOAZ

Emen agertu zan izpaŕkari baŕi bat "Epeŕ landa" ixen-ordiaz; geuri egin dauskun aguŕa'ri era bardiñian erantzuten dautsogula. Ondo etoŕija euzkel-arlora ta ekin epeŕak datozan aldijetan ta ez diranetan bere. Ixilik ez egon.

EŔIKO IZPAŔKARIJA'RI

"Atxeŕe", "Algoŕi", "Tximelarpeko"... zubentzat zuzendu ta dot idazki bat eta igandeko batzaŕaren auŕetik, ostetik edo aŕatsaldijan batu biaŕ-biaŕa dogu arazo gafantzi anditxuba daukona erabagi biaŕa dogu ta.

Ez, ba, epala'ren lenengo igandijan alkaŕ ikusi barik egon izpaŕkari zoli oŕek.

BILDUŔ.

SEGURA

BELGUNTZA EDO MISIO DEUNA

Igande aŕatsaldeko iruretan asera emango dio belguntze edo misio deunari Aita Agiŕe agurgaŕiak beste aita bat lagun duela.

Onetarako, irurak laurden gutxigotan beko gurutze ondora guzlok inguratuko gera eta

> "Oñetik bururaño
> obenez loituak
> Beti izan gerade
> Esker gaiztokoak:
> Baña gaurtik Zugana
> Oso biurtuak
> Ez du leku izango
> Gugan deabruak"

eta abar, abestuaz, belgundari edo misiolarien saŕera egingo da. ¡Ongi etoŕia auŕetik, Jaungoikoaren itzarekin datozkigun aita agurgaŕiak!

SOMATENAK

Igande eguerdiartean zuten "Somatenak" urteroko Ortega jaunaren ikustaldia. Eŕi onetan "Somaten" talde polita zegon, baña igandean, alpeŕik zeudela ta erdiak inguru irten omen ziran.

"EL DIA"

Pozik irakuŕi zan igandeko "El Dia,,'ren erabeŕiko zenbaki aundia eta auŕerakoan ere pozik irakuŕiko degu "Euskal-Oŕi" au (laurdenean gelditu gabe) osorik, lekuŕik ezaren aitzaki gabe, "Luzeaŕ" jauna ta bere antzeko idazle iaioen eguneroko idazkiz apainduta aŕaitzen badigu.

ERIOTZA

Azjken laguntzak artu ondoren Jaungoikoak deitu du Kortabaŕiko Lardizabal'taŕ Antonio gizon ona, 82 urterekin. Atsekabean laguntzen diegu bere sendikoei, irakurleai Aita Gure bana eskatuaz. (Goian bego).

BETIRAUN-ZIÑITZ'AK

Asteazkenean ospatu zuten Lekaretxe edo konbentuan Artzeluz'taŕ Balentina "Sor Sta. Klara'ren Betiraun-ziñitz edo "votos perpetuos" egitea. Ori dala ta emen agurtu ditugu Zumaŕaga'tik etoŕita Artzeluz'taŕ Maria, Anita ta Anjeles.

OTAŔA.

ZEANURI

Gurutz bideak egunero Deun Ixidor elexan izaten dira. Igandetan Andra Mari elexa nagosira eŕi guztiko lagunek erduten dira igaro da igandean aŕatsaldeko itzaldia txaunburu jaunak egin euskun andikiro Jaungoikoatzaz.

Antxiña'ko ekandue danez Aŕatia'ko eŕietan ezta egiten yolasik edo dantzarik. Txistulari da soñulari guztiak berbizkunderarte mutu dagoz.

EGURALDIA

Orain eguzkia be agertu yaku, baña euri da edur naiko izanda egin dabena. Onangorik zaŕak be eztabe ezautu. Martin zozoak kantari gezubeten agertuko dira ta eztago bilduŕik.

OTSOA AGERTU DA GORBEI'EN AURTEN BE

Guzuŕe izango dala irakuŕleak esan leika bear bada saŕi irakuŕiko baŕe dala-ta, baña ez, egia da diñogune. Astelenean Miñegi ondoko Munditu deritxon zubien goi-aldean aurkitu eban Amondarain'taŕ Joseba artzaŕak. Ardia gazteen batzuk galdu ditu da artartean eize egin eben artzaiñ da eiztariek Atrapau dabenik eztogu entzun.

BASEŔITAŔ BAT.

LARRINDAU'TIK

GARIZUMEA

Asikera polita emon deutsogu, elizkizun edeŕak egiten dira txadon onetan batez be igandietan.

EGUALDI GOGOŔAK

Joan dau astean etxeti urtetako adore barik izan gara auzo onetako biztanleak; eduŕe sendo, aixia zoŕotz da sur pian dindiŕia. Oŕek irurok ugari duz aurten.

PARKATU, MUTILAK

Eneban gauza andirik esan Gabon jayetako eŕondok zirela ta. asaŕatu yataz auzuneko gazteok.

Ze izandok au! batak sorgiñe aŕapau da aretxeti eskegi biaŕ zala (gazte batek urte eban) gero sue emon, bestiak atx zuloa oba saŕatu baŕuen dagonian, bestiak... ikeria sartu yatan eurei entzutiaz, tximist argiko ariok ipiñirik egon balitzozan ziur ninoyan euretati Peru'n tximis-olara etzagunon boltza tximiŕok arturik.

Uŕiko atxeko asaŕiak bere naikua zeregin emango daustela alpezin bizkoŕ dagola ta buztana gora ta gogor dabilala ta... ja... ja... jai asari gixajua.

Badakigu zu lako azari dotore bati zer jaso yakon alako guda baten buruzagi ta zuzentzale izan zala? Entzun.

Iñotzen azariak bere menpean jaŕi ziran gudariai "neuk yaukat buztau luze uletsua, lumazko galdor goŕiaren antza emoten yok goyan eragita tente dauka danian; berau eragita goyen badaukat, liskaŕa ondo doala agertuko yoat; baña erantziko bañok, igesi bizkor alik ariñen buŕukea galduta legokek eta".

Jakin eban arerioak yardun au eta turubioa bidali eban azeriai buztanpean yaŕita indar osoagaz eztena sartzeko, alantxe egin eban; lenengo eztenkadan ikeratu zan azeria eta anka bat yaso eban miñaz; bigaŕen eztenkadau begi itxi baten eratzi bear izan eban; irugaŕenian txilio laŕia jaurtinik, buztana anka artian sartu biar izan eban.

Zutzako bere uŕiko-atxeko zulotxo baten turubi abi bat dakin non dauan. Eŕeski buztenoi ondo jagongo dezu bestela sorgiñak sorginkeriak duz ja... ja... ja... jai.

KUBULU'KO SORGIÑA.

EGALI OTZAREA

MUTIKOTXUBENTZAT IRAKURGAYA

Mutikotxu batzuberi otzara aundi bat egaliz beteta opaldu eutsoen, ta mutikuok aŕapaladan bakotxak al-ebazanak artzera yoyazanian aman abotsk gelditu ebazan esanaz:

—Ez zaiteze egundo leiatzuak ixan. Ludi onetan bear-beaŕekoa dok gauza gustijak aŕetaz da astijagaz egitia ta ez esagueraz bakaŕik abereak dagien lez. Aŕaña amuski agana itxumustuan juaten dalako galtzen dok. Pospoliña baŕiz guzuŕezko deira elduten dalako. Tximiñuak ostera oldostu barik egundo ez dagik ezer, zusmotzu ta etzitzu dalako; arek, begitu, usnatu ta zetuten yakit berak aurkitu edo iñok emon dagitzon jakija. Alan dala, zubek ¿abere batzubek baño zentzun gitxiagokuak ixan gura dozube?

EUZKELDUNAI

Euzkelduna: Orri onetan iragarkiak ipiñi dabezanen etxeetan erosi egizu. Euzkeraren adizkideak dira. Eurak gura dabe orri oneri lagundu, txukun urten urten lagian. Zeure poza agertu egiozuo euren etxeetan erosita, eta esan guztia! EUZKADI'ko Euzkel Atalean ikusi dozuen iragarkiagatik erostera etorri zariela.

Otzara oŕetan dagoan egali gustija begitu egin bear dok, banatu elduna, lenengo jateko, ta gordiñago dagoana gorde beste egun batzutarako.

Oŕez ganera ikusi bear dok zer kopuru dagoan mota bakotxeti, banatze bidezko bat egiteko.

Mutikotxubok aman oaŕak gora bera begijak urten beaŕian begiratzen yotzen otzareari da gogoti eskua ezaŕi be egingo yotzen uŕian bat batian egali arteti zube aundi bat urletan ikusi ez baiyuben gustijak ikaraz aldaŕika uxaturik.

Mutikotxubon aldaŕijetara eldu zuasan moŕoiyak ta bai askaŕ garbitu be ainbesteko ikarea sartu eutsen pistija zitala.

Baña iñon baimenik barik sartuta otzaran aurkitu zan ostatarija il da ikusi ta gero be iñortxok ez yuan jan gura ixan egalirik.

—Oingotan ulretuko zenduben—esan yotzen amak—neure semetxubok, ama baten burusbideak onak dirala, beraz entzun ta lotzeagaz yaŕaitu bear dautsazube beti-beti. Laga baneuntzu, otzara ori nastauko zenduben ta ordu onetako bear bada ezbeaŕen bat negar egin bearko genduban.

IKASTOLAN

—¿Zein dok arijak emoten dauan obaririk oŕena?

—Aŕtila.

—¿Da zertzuk gauzatxu egiten dozak beragaz?... ¿Ez dok erantzuten?... ¿Zoñean daroan yantzija zegaz yagok eiñ da?

—Neure aitxan zar bategaz.

ABEL-ETXE.

BILBAO

BELGUNTZAK EUZKERAZ

Jon deunaren txadonan egunero, goixeko sei laurden gitxiagoan eta aŕatsaldeko saspiretan, itzlari Guridi eta Laŕañaga abadiak dira'la, oste aundiagaz egiten dira belguntza deuna'.

Egunetik egunera geitzen da bertara eltzen dan ostea, baña neure ustez geyago eldu biar litxake. Beterik egoten da bai elexa, baña 1-tiago egon biar litxake. Eta ez da gatxa txadona betiago egiten geuk daukagun gastedi edeŕagaz. Berau gastedijau da utz egiten dabena. Eltzen dira batzuk, baña ez eldu biar litxakezan gustijak.

Bilbao'ko Euzko Gastedijak gaste asko daukoz, ¡asko gero! jayotzatik euzkeldun diranak, eta eŕetatiko gustiak eldu ez da be, eŕdijak elduko balitxakez, garaipen aundija eukiko leukie Deun Jon-elexa'ko itzlarijak.

Gañera egiten dabe euzkera ain erezian ze, eŕez-rŕez ulertzen jakue itzlari biei, biek egiten dabe ondo be ta, baña batez be batek egiten dau bizkayerazko geuere ele mamintzuban, ondo baño obeto, sartzen dauzala bere itzaldijan euzkel itz baŕi asko. Itz bat be ez dau esaten erderaz, ezta erdi erderaz be. "Konpesiño", "kontzientzi", "erremordimentu" eta "penitentzi" gitxi erabilten dauz espanetan.

Belguntzetara eltzen diran euzkeldun baŕi batzubek iñosten atzo iluntzijan, itzlarijak, oingo iru egunetako itzaldijetan asko be asko erakutsi dautzoela, eta ez da guzuŕa, neuri be baŕija ixan-ezagatik asko erakutsi daust eta.

Eta aren eŕeztasuna ez itz egiteko bakaŕik, ¡zelako eskubak erabilteko era! ¡aren abotza!; txadon gustija be, dardaraka ipinten dau berak.

Poz pozik egoten gara berari entzuten eta euzkaldun gustijak eldu biar leukie itzaldijak entzuten.

Ez onegatik uste ixan, ezdanik eltzen iñor bertara, ez; asko eltzen dira eta egunetik egunera geitzen dua. Geure diadara ez da besterik geutaŕentzako baño, beste gustijei ikaskixuna emon dagijogun. ¡Guazen ba gustijok!

URIBETARTE'TAR IBON'ERI

Jakitun nago zeuri, adixkide on eta aberkide zintzo zintzuoŕeri, egiten dautzuben gudagaz.

Kontuz ibili idaz-laguna "aŕain-zataŕ" asko dabiltzaz geure inguruban eta.

Kontuz ibili, kontuz, "tretzak" laster zabalduko doguz eta jauziko dira bertan eta orduban, badakixu zer egingo jakuen.

Oin dala iru-lau aste, idazten neban EUZKADI egunorokuban, zeuri zorijonak emoten. Etzan bertan esaten nebana garbi-garbi agertu. Ez dakit zegatik, biarbada makiñetakua edo ixango zan eŕuba. Dana dala, gaur diñotzut bertan esaten neban lez, "Bizkaiaŕa,,'ko zeure asterokua, irakurten dogu poz-pozik, gogotzu. Aste gustijan egoten naz neu beintzat eta neure lez beste asko, larunbata eltzeko zain, zeure astekua irakuŕteko.

Irakurle gustijen begi-begikua zagoz egiten zeu; egija esan be, zeuk darabixun euzkera, ¡ain da edeŕa! Zeure esaerak ¡ain egokijak!

Naikua da Enbeita, bestela baten-batek esango dau etxeko "jabonadura" egiten ondo ikasita nagola. Agur. Ekin eta gogoŕ ekin.

ARTIBAI.

OTZANDIYO

PELOTA LEKUA

Eŕi onetako udalak auŕera daroazen daroazen lanak, atsegiñez ikusten doguz.

Urte batsubek igaro dira, eŕi onetako pelota lekuek auŕeko orma eta luŕa era txaŕian daukazala; aiñ txarto ze, ya ez da pelotairik bertan ondo jokatuko dabenik.

Arako Bizkai Aldundiak, eŕiyetako pelota lekuak egiteko laguntasuna opatu ebanian, diadartxo bat egiñ neban nik. EUZKADI izpaŕingi onen bitartez, baña nire diadaŕaren aziya, aŕi artean yausi edo beintzat ernerik ez eban agertu. Zorionez, Udal oneri gogoratu yako eta erabagiya artu deu, auŕian daukan orma luŕeratu eta bere aŕiyak landu ta baŕiz orma ori yasoteko. Baita bere margotu (pintar)teko ustea eidago bada onela peloteak obeto, biziyago urten deiyan. Oña edo luŕa bere baŕiztuko ete dabie? Zer ipiñi leikian? Bakotxak bere etxiya emon daiyela; nerea emen doia beintzat.

Danok dakigu, eŕi onetako ibil toki edo (paseo leku)an, aŕisko oña dagoana. Toki onetan dagozan aŕiyak, astun ikaragaŕizkoa egiten deutze, saŕi askotan bilduŕa sartu dauela jausiko ete dan ere. Oraiñ pelota lekua geituteko asmua artu dan ezkero, ondo izango litzake, emengo aŕi onek landu eta pelota lekuan jartea eta pelota lekuan bota biar dan eskuaŕi edo (cemento)a ibil toki onetan botatea, guztiz onuratzua izango litzakela uste dot nik beintzat. Onela baŕiz baten paŕa bi ipiñten direz. Eŕi onetako Udalak dauko itza. Bada oraintxe Aldundi eta eŕiko txindi beroak dagozan artean egiten ezpa dire noiz egingo dire ba?

EDUŔAK!

Baña nun gagozak gu? Ipar kukuluan? Antza geiyago dok! Samañoko edurtzetan emen izan gara etxetik urteteko bilduŕez, ogetik urteyeran ixara kentzean dana lez, etxetik urteteko edur pezte oneri bultzaka gabizala. Baŕe? Ez, baŕerik amutel. Au ez dok baŕe egitekoa. Egazki edo teĺatu etatik, paŕa paŕa txaideetara eduŕa botaten yuek. Teĺatutik? Bai mutiĺ, bere astunak (pixuak) aspiyan artu ez gagizan. Badakik gure etxe zaŕak, anpor zaŕa ugari daukiena eta astuna kenduko ezpaleuzkiek, oŕ yuak gure laŕiye! Onelango eguraldiyak, txaŕiya il da sukaldean busketz giñen egiteko bizi diran eŕitaŕak lur azpiko uri (ciudad metropolitana) biurtute aurkituko gaiyuezak. Ori izango dok izatekoa!

OSTIKOKETA

Igandian, Athletic eta Alaves Gazteiz'en jokatuten ikusteko, gar andiya dago eŕi onetan. Au dala ta bilbel edo automobil'en bat izango da eŕi onetatik Gazteiz-erantza. Txindi ipiñte edo apostak bere, badakigu direzena. Itxuraz arabaŕak gariala ezan leike, baña ezgara gu arabaŕak, bizkaitaŕak bai.

NERE LAGUN MARTZEL'ERI

> Nere aiskide maitia Martzel
> itz batsuk duaz zuretzat,
> ta abegi onez entzun daizuzen
> atara ardaua danentzat.
>
> Beŕogei urte inguru dira
> nik zu ezagututakuak,
> ordutik ona beti guk biok
> izan doguz geure autuak.
>
> Aizkide beti azaŕerik ez
> gaur emen etabiyar an,
> onela dabil gixona beti
> bizi dan arte lanian.
>
> Igaz aldi bet,
> bizi dan arte lanian.
>
> Igaz aldi bet, bere egin zendun
> Eŕi maite onetatik,
> gazte txoruen gauzak dirala
> bai ezan leike gogotik.
>
> Gazte aldiyan jolaza eta
> zaŕa danian, egaŕi,
> lana egiteko gauze bere ez da
> saŕi nekatita jaŕi.
>
> Bero dauenian arnasa eztu
> otzak oztera kikildu,
> bizi moduau zaŕentzat dala
> iñok eziñ lei ukatu!
>
> Itxaropenez eruan daigun
> geure biziko aldiya,
> Jaunaren aintzaz irabasteko
> zeru goiyetan tokiya.

ANDIKONA

LECCIONES DE ORTOGRAFIA DEL EUZKERA BIZKAINO

Algunas advertencias del autor

De un signo gráfico se debe decir que *representa* a un sonido, pero no que *se pronuncia* de tal o cual manera: sólo los sonidos se pronuncian, y ellos son los representados por los signos.

Un método completamente opuesto al que de aquí se deduce es el que se sigue en la enseñanza de los idiomas: debe empezarse por enseñar a pronunciar los sonidos gramaticales, continuarse por la manera como en la escritura se representan y concluir por la lectura. Comiénzase, por el contrario, por enseñar a leer, que comprende dos objetos de estudio completamente distintos, a saber, el signo gráfico por él representado, y mostrándole al alumno las letras gráficas del idioma, en el tablero o en el libro, se le dice: *esta letra se pronuncia así; esta otra letra, de estotra manera...* en vez de decirle, caso de seguir semejante método: *este signo representa a este sonido gramatical; este otro signo, a estotro sonido...*

Tal vez de aquí proviene el error de los euskerálogos que han creído que tanto monta decir, como regla ortográfica: *se debe pronunciar como se escribe*, como *se debe escribir como se pronuncia*.

Si la primera frase puede pasar en sentido figurado o en cuanto que supone *que se ha escrito como se pronuncia*, en un trabajo sobre ortografía es, sin embargo, un garrafal desliz y muy expuesto a conclusiones gravemente erróneas.

El otro vicio de confundir la ortografía con la fonética es muy semejante al anterior y tan general como él en ciertos tratadistas, cuyo número es bastante considerable.

Incurre en ese vicio quien, por ejemplo, proponga que se escriba *biar* (mañana), pues cada bizkaino lo pronunciará según las leyes fonéticas que en su localidad se usen, y el munguiés hará *bier*, el lekeitiano *bijar* y el arteagués *bijer*: ocurrencia que sólo nace de no comprender que la Fonética, que es el sistema de leyes que rige los choques de los sonidos, es, por esta razón, anterior a la ortografía, que es el sistema gráfico con que se representan los sonidos que se pronuncian; que la ortografía tiene que transcribir exactamente las voces para ser tal *ortografía* y que, por consiguiente, primero se debe fijar el sistema fonético y después viene el representarlo gráficamente tal como resulte.

Gravísimo error es éste que nos obligaría a establecer *reglas de pronunciación* como las que tanto afean a ciertos idiomas; y así como

en español se dice: *r* a principio de dicción o después de consonante, leerás *rr*, pronunciando *rroca* en *roca* y *enrrejado* en *enrejado*.

y en francés: *i* ante *n* o *m* terminal de sílaba leerás *e* nasal y la *e a* nasal, diciendo *maten* en *matin*, *anfer* en *enfer*;

así al lekeitiano habría que enseñarle: *ia* leerás *ija*.

al munguiés: *ia* leerás *ie*,

y al arteagués: *ia* leerás *ije*,

o sustituyendo estas *reglas de pronunciación* por *reglas de escritura* equivalentes, se le enseñaría:

al lekeitiano: *ija* escribirás *ia*,

al munguiés: *ie* escribirás *ia*,

y al arteagués: *ije* escribirás *ia*,

resultando cuando menos, por otro lado, que el signo *a* representaría dos sonidos, el de *a* y el de *e*, cosa opuesta a los principios ortográficos.

Esto, aparte de que no es cierto que el lekeitiano, por ejemplo, lea *ija* donde vea escrito *ia*, desde el momento que este grupo fónico nada le disuena, pues lo pronuncia en *artia* (la encina), *semia* (el hijo) y en todas las voces en que orgánicamente preceda a *a*.

Lo que se debe, pues, es recopilar todas las leyes fonéticas usuales, y puesto que son las legítimas precioso producto de la lengua, no rechazarlas todas, sino escoger entre ellas las que deban usarse por ser regulables, y desechar las que causen confusión de voces.

La ortografía es cuestión aparte, pues consiste en transcribir gráficamente las voces: éstas se suponen ya fijadas.

ARANA-GOIRI

卐 卐 卐

Hemos recogido aquí, en extracto, las advertencias del autor, como es nuestro propósito hacerlo de las lecciones en números sucesivos, para que el magnífico opúsculo del Maestro esté al alcance de todas las inteligencias.

Después, con estas notas recopiladas, haremos un folletito que repartiremos gratis entre los euzkeltzales.

EUZKELTZALE-BAZKUNA

(Círculo de Estudios de Euzkera y Folklore de Juventud Vasca, de Bilbao.)

¡¡¡Eup!!!

Edari-ugorkitsu (licores) ta edari gozatzuen (jarabes), egin-etxea. Ardao biñuen biltokia.

Bilbon, calle Nueva, 3.

Suárez Llaguno

EUZKELTZALE - BAZKUÑA

(Círculo de Estudios de Euzkera y Folklore de Juventud Vasca de Bilbao)

Resumen de lo tratado en la reunión celebrada el día 26 de febrero.

En vista de lo avanzado de la hora, por haber asistido los circulistas a las misiones en euzkera que vienen celebrándose en la parroquia de San Juan, acordóse dejar hasta la próxima semana el estudio de la voz "Euzkadi", trabajo interesantísimo de Arana Goiri,tar Sabin.

Dada la cantidad de trabajo a realizar, acordóse que la reunión de los jueves se dedique a estudios relacionados con los fines del Círculo, y celebrar todos los viernes otra reunión, también a las ocho de la noche, para en ella tratar de los trabajos de las Comisiones, proyectos, etc.

Se dió cuenta de una carta de Agirre'tar Toma ofreciendo su colaboración. Los circulistas mostraron su complacencia por ello, y acordóse invitar a dicho patriota euzkeltzale a estas reuniones.

Se leyó una carta de Ondarru'ko U.-B.-B. ofreciéndose a colaborar en los fines del Círculo, y exponiendo algunas ideas, muy atinadas, que se aceptaron en principio. Este ofrecimiento fué muy bien recibido, pues coincide con uno de los proyectos más importantes del Círculo, y que en breve ha de llevarse a la práctica, encaminado a desarrollar eficazmente en todos los pueblos una intensa labor patriótico-euzkerista.

Se aprobaron unánimemente las cartas dirigidas al señor presidente de B.-B.-B. y al Consejo del diario EUZKADI, encaminadas a una mejor defensa de los nombres de pila euzkéricos.

Dando satisfacción al deseo expuesto por algunos miembros del Círculo, acordóse adquirir varios ejemplares del Mapa de Euzkadi, en colores, cuyo precio es muy reducido, y algunas publicaciones euzkéricas, para ponerlos a disposición de los circulistas que los deseen.

A continuación fueron designados los presidentes de las distintas Comisiones, acordándose nombrar otra Comisión que se encargue de recaudar fondos que permitan realizar la importante labor patriótico-euzkerista encomendada a este Círculo.

TARJETAS POSTALES

Panorámicas, Industriales, Artísticas, para todo el país, las edita Huecograbado ARTE.

C. Echevarrieta, 5.

Euzkal Orri onen irakurleak, ain kuntzaren aldez egiñiko agurtzat artuko dabe euzmaite daben izkerazko iragarkiak ipintea. Salerosleak ulertu beie ondo.

EGUNEKUA

EUZKADI'TIK

EUZKEL IXENAK

Galdakano'n ugutzau izan da Zabala'taŕ Jon eta Gandasegi'taŕ Imanole'ren seme jayopaŕa, euzkel ixen politak ipiñirik, Jon Imanol, gurason ixenak jaŕi dasoez. Gandasegi'taŕ A. Ilari ta Azkagorta'taŕ Josebe izan dira aita-ama bitxiak. Zorionak.

Azpeitia'n Txintxuŕeta'taŕ Joseba [illegible] abertzale sutsuaren emaztea dan Arozena'taŕ Jone azpeitiaŕak izan daben alabatxoari Itziar ixen polita ezaŕi diote. Aita-ama bitxiak Arozena'taŕ Iñaki amaren anaya ta Ituŕi'taŕ Markeliñe aitaren ama izan dira. Zorionak abertzale on onai.

Zumaya'ko eŕi politean Margarite [illegible] gaz ugutzau izan da Esnal'daŕ Leon eta oledo'taŕ Josuse'ren alaba jayopaŕa. Aita-ama bitxiak izan dira Albizu'taŕ Joseba eta oledo'taŕ Josebe. Zorionak eta [illegible] ekin bide oŕetatik.

GIEURE GOTZAIÑA

Bayona'ko gotzain jaun onen ogeta bostkaŕen urteburua ospatu dabe ango kistar andikiro. Eliza nagusian yenterik asko zan, txoko moko guztiak beteturik. Saint Pieŕe "Anxubeŕo" an izan zan, Apirilak etoŕia zala. Amaŕak eta erdietan sartu zan gotzain biak eleizan; Mgr. Gieure eta lerden, Mgr. St. Pieŕe, bere bizaŕaren [illegible] netik iŕi goxo batekin. Edeŕto abestua zan jaupa eta Etxebarne kalonje jaunak itzaldia egin eban. Gero Seminarioan bazkari andia egin eben eta izlari asko ziran, Gieure jaunaren deduz berein [illegible] ñik. Adema jaunak ederto mintzau eban eta onen ondoren Estrem, Olorone'ko [illegible] paria txutitu zan. Ogeta bots urte onetan zenbat lan igaro dabezan goterkiak [illegible] eban, baña guztiak ganetik iges egin [illegible] gotzaiña buru. Goterkian jai andiak [illegible] dira ogeta bostkaŕen urteburu au [illegible] Euzkaldun anayen goterkiko gotzaiñ [illegible] jaialdi oneitan, geuk be poza agertze [illegible] tsogu ta iraun dagiela luzaro, guztien [illegible] rako, Goikuari eskatuten dautsogu.

ORPO BAKAŔA

Iñoiz baño beaŕago da politika alderdi guztiak euren gogal-orpoa (zelan esan, centro espiritual?) argi azaldu dagien. Euzkadi'n alderdi asko dira, baña batzuen orpoa eztago emen, euren ateak eztira [illegible] giten orpo onen ganean.

Gizarteak auŕerakada andia egin dabenean, centro bat, orpo bat dauke ta [illegible] inguru dabiltz. Emen ba Euzkadi ta [illegible] tako arazoak izan bear dabe alderdien [illegible] regiñak. Onen inguru ibili bear dabe, [illegible] tiena dan ezkero, ezkertar eta ezkotar bakalduntar ak eta eŕepublikataŕak. [illegible] koitzak gura daben tokian eta nai [illegible] margoz, nai aña alderdi, baña orpo [illegible] guzteintzako. Eŕiaren igi-tokia, orixe [illegible] beaŕ da. Abeŕi gogal edo idea ori [illegible] jabe izan daiten. Iñor eztaitela igitu [illegible] onen at, eztagiela ezer egin, ez gitxiri [illegible] askorik. Biotzak eta buruak auxe [illegible] ten dauskue, baita geure edesti eta [illegible] penak. Edo guzuŕa diñoe Euzkadi [illegible] baten kidekoa dala diñoenak, eta [illegible] rekoi oŕek arazo guztiak ikurtu [illegible] dauz. Alderdi guztiai izatea onek [illegible] bearko dautse.

Edo Euzkadi gogo bako abeŕia da, [illegible] onek indartu bearko dauz alderdi [illegible] lanak, geure itzak eta geure egiñak. [illegible] da lanik onena aldi onetan, ez [illegible] oroen ontasunak eta txarkeriak [illegible] ibiltea. Orpo bakaŕaizanten ezpada [illegible] guztientzat, centro bat ezpadego, [illegible] gauza bat eta besteak beste bat gura [illegible] dabe. Orpo ori oroen zaleetan (comunidad de aspiraciones?) bilatu dagigun. [illegible] oneitan asko ipinten dabe aŕengureta [illegible] tago oinaŕi gogoŕena, baña eguneān [illegible] andia dauko saldo oek. Zeletasun [illegible] emen be ikusten dogu, alkaŕen arteko [illegible] emonak eta bizikereak sortuazo [illegible] Uste doguan baña zer ikusi geyago [illegible] gu beste alderdi guztiakin, gura [illegible] Eztagiguzan begiak itzi ba, zabaldu [illegible] Zetan lotuen gagoz besteakaz? Txindi [illegible] arazoetan? Saleroste arloetan? Ortik [illegible] aurkitu dagigun. Bide ori daroe besteak [illegible] ta geuk nai dogun guztia agertuten [illegible] bide zabaletik ez mediko aldaltzetik [illegible] bearko dogu. Euki ete dabe besteak [illegible] aña eroapen oŕen beste lor eta [illegible] eroetako? Ez uste olakorik.

Besteakin gitxien alkar joteko bidea [illegible] kitu bear dogu. Tamala da batzuk [illegible] ulertu ez egitea, gogai arazoetan [illegible] aŕika ibili bear. Gogayak buruen [illegible] lan dagie, ez eskuen bitartez. Eta beste [illegible] tegaz lagun izateko eztoguz bazterturik [illegible] dendu beaŕ geureak, ez orixe, arenai [illegible] gun bestean bakean itzi baño. Elduko [illegible] ordua, geurea agertuteko, bitartean lan [illegible] eta ixilean. Zer ardura dautsoe katalu- [illegible] taŕai azke bakaŕik izan edo eurak [illegible] ña'ko agintari izan? Azkenengo au [illegible] dabil ango bat baño geyago ta amayan [illegible] tuko dau. Itzetan baño gogayetan [illegible] aurkitu bear dogu arazo onein bidea. [illegible] ko geyenak egiteko onak dira, baña [illegible] dira onak oldoztuteko.

Gogarketak dira lateŕian igitzaleak [illegible] itzak eta saratak.

Academia de corte "SAGAR[illegible]"

En esta Academia pueden las [illegible] pulas aprender, en quince días, [illegible] toda clase de prendas, blancas y [illegible] de señora, caballero y niño. [illegible] calle, 15, tercero, izquierda (cam[illegible]) Bilbao.

Vendo caserío

en Bérriz, barrio Andikona. [illegible] ondiciones. Dirigirse a Juan Ga[illegible] EIBAR. corresponsal de EUZKA[illegible]